

rettes bare ved beitefredning på grøtrefeltene. Man kan også fortrinsvis velge felter som har en gunstig tresetning for dreneringen. Slike felter har flere fordeler: For det første vil selve bonitetsforbedringen foregå hurtigere. Dernest vil denne bonitetsforbedring straks kunne nyttes til øket produksjon, og endelig vil man kunne innspare en god del grøfter på selve feltet.

En riktig forståelse av den rolle skogstrærne spiller for dreneringen vil derfor i høi grad bli avgjørende for en økonomisk utnyttelse av våre skogsmyrer til skogproduksjon.

MYRENE'S NYTTE FOR VERNSKOGENS BEVARELSE OG FOR VÅRE SETERBRUK.

Foredrag på årsmøte i Det Norske Myrselskap den 7. mars 1935.

Av ingeniør A. Ordning.

SKOGENS utposter — vernskogen — har gjennom decennier på mange steder i vårt land vist en sterk og rask minskning. I fjellet synker tregrensen, efter kysten blir vernskogbeltet stadig smalere. Enkelte steder i landet øker vernskogen, men minskningen er det overveiende og det i en sådan grad at det har vakt almindelig bekymring innen forstmennenes leir. Der er folk som har sagt fra både i skrift og tale for å få interessen op for å få bevart og fornyet denne del av vårt skogareal, som har så stor betydning for den verdifulle skog i de lavere strøk, for seterbrukene i fjellet, for vårt klima.

Som eksempel på hvor raskt tregrensen har krabbet nedover i fjellet, kan jeg nevne at der i Gol i Hallingdal ennu lever folk som husker at fjellskogen har gått 100 à 200 m. høiere enn den nu gjør, og jeg har ved toppen av Storefjell funnet skogsmyr med store fururøtter i ca. 1200 m. høide, mens skoggrensen holder sig omkring 8 à 900 m.

Av forstmenn er det beregnet at fjellskogarealet, som menes å ligge i faresonen, utgjør 36,000 km². eller ca. halvparten av vårt samlede skogareal. Vernskoglinjen i høifjellet er anslått til 47,000 km. En synkning av tregrensen på bare 1 m. vil altså representere et stort areal.

Årsaken til minskningen av vernskogen i setertraktene er som bekjent:

1. For sterk hugning av skog til seterbrensel og virke.
2. Utryddelse av skog for å skaffe mere beitemark. Det er mig også

fortalt at skogen rundt setrene blev ryddet for å trygge mot bjørn. Dette får stå for meddelerens regning.

3. Beiting som hindrer skogens gjenvekst.
4. Forsumpning av skogmarken på grunn av den foran nevnte utryddelse av skogen.
5. Insektangrep.
6. Forandring av klimatiske forhold.

Vernskogen kjøres til brensel.

Efter forstmenns mening kan der mot all denne ødeleggelse finnes botemidler undtagen der hvor de klimatiske forhold nu umuliggjør gjenveksten. For gjenveksten vil alltid beitespørsmålet være den store bøigen som vanskeliggjør all skogskjøtsel i fjellet.

Nytten av våre myrer til å bevare vernskogen blir da for høifjellets vedkommende å spare den stående skog for videre utryddelse ved at myrene gir brensel til setrer, turisthytter og hoteller og ysterier, og for kystvernskogen skal torven avhjelpe brenselsnøden, så det engang kan bli stopp med den overhåndtagende flåing av fjellet. Derved vil jo alle betingelser for gjenvekst av skogen ødelegges, når det før så sparsomme jordsmonn tas til brensel.

Avdøde skogdirektør Saxlund uttalte i et foredrag:

«Som hjelp mot skogens ødeleggelse i seterregionen må man kunne regne med den store besparelse i brensel, som man vil opnå ved bruk av torv istedenfor ved, og jeg må henstille til Det Norske Myrselskap å drive på med denne sak.»

Er hu brenselforbruket ved setrer, turisthytter og hoteller i seterregionen av et slikt omfang at det spiller noen rolle for vernskogens utryddelse?

Efter den siste statistikk over seterbruk optatt i 1907 var der da i vårt land 44,244 seterbruk. Ved å undersøke vedforbruket ved setrene er jeg kommen til at dette for hver setereier eller bruker dreier sig om fra 1 til 5 favner i de 75 dager man regner at seteresongen varer. Nu ligger imidlertid mange av de i statistikken medtatte seterbruk så lavt at de ikke får sin ved fra skogens faresone. Det er også mange setrer som utelukkende bruker ener, dvergbjerk og vidjer til brensel og således ikke beskatter den egentlige vernskog, men om man forsøksvis regner at halvparten av de 44,244 setrer bruker ved fra vernskogen og man setter dette forbruk til 1 favn for hver enkelt seter, vil det bli et samlet forbruk ved setrene av 22,122 favner ved eller 33,783 m³. Om dette holder stikk blir naturligvis den rene skjønnsak. Jeg har henvendt mig til våre skogautoriteter for om mulig å få noen tall som angir den årlige avvirkning av vernskogen, men det finnes ikke og er vel også meget vanskelig å kunne fastsette. Dette vedforbruk vilde jo ikke, fordelt over hele faresonearealet på 36,000 km², ha noen større betydning, men tingen er jo den, at der hvor våre fleste setrer ligger, er faren størst. I de skogfattige høifjells-trakter i Hordaland fylke er der til eks. 14,861 seterbruk. Det er da innlysende at det her har en stor betydning å kunne avlaste vedforbruket med torv. Forbruket ved hytter og hoteller er heller ikke å kimpse ad. Jeg vet om et seterhotell som har brukt 75 favner ved av vernskogen om året.

Brenselmangelen ved seterbrukene gjør sig stadig mere gjeldende. Der nedlegges seterbruk og er nedlagt mange av denne grund. Her blir torven redningen. Torvmyrer finnes nær sagt ved hver seter. Ofte like i setervollen, ofte bare noen hundre meter borte, og gjerne godt brukbar torv. Når man ser at der er setrer som må bruke 2 dager med en vedkløyv, forstår man hvilken besparelse det er å kunne ta brenselet ved seteren. Det er også betydelig mindre arbeide med å stikke torv enn å hugge ved. Et par mann kan på en dag stikke nok torv for et seterophold.

For turisthytter og hoteller vilde det også bety besparelse å bruke torven. Det er få som er opmerksomme på at torven er et utmerket peisbrensel. Som et gledelig tegn kan anføres at 2 større hoteller har gått igang med maskintorvproduksjon og denne har vist sig regningsvarende.

Interessen for torvbrensel ved setrene tiltar. Vanskeligheten med tørkningen var før en hindring, men efter at vi har fått igang tørkning

i såkalte hesjeskur, ser det ut som dette spørsmål er løst. Torven kan innlegges i disse tørkeskur med engang den stikkes og får der best mulig tørk, uten videre eftersyn. Når tørkningen er langt nok fremskreden, kan veggene tekkes og man har da torven beskyttet til den skal brukes. Den beste måte å fremme torvbruket i fjellet på vil være ved å gi bevilgninger til opførelse av disse tørkeskur.

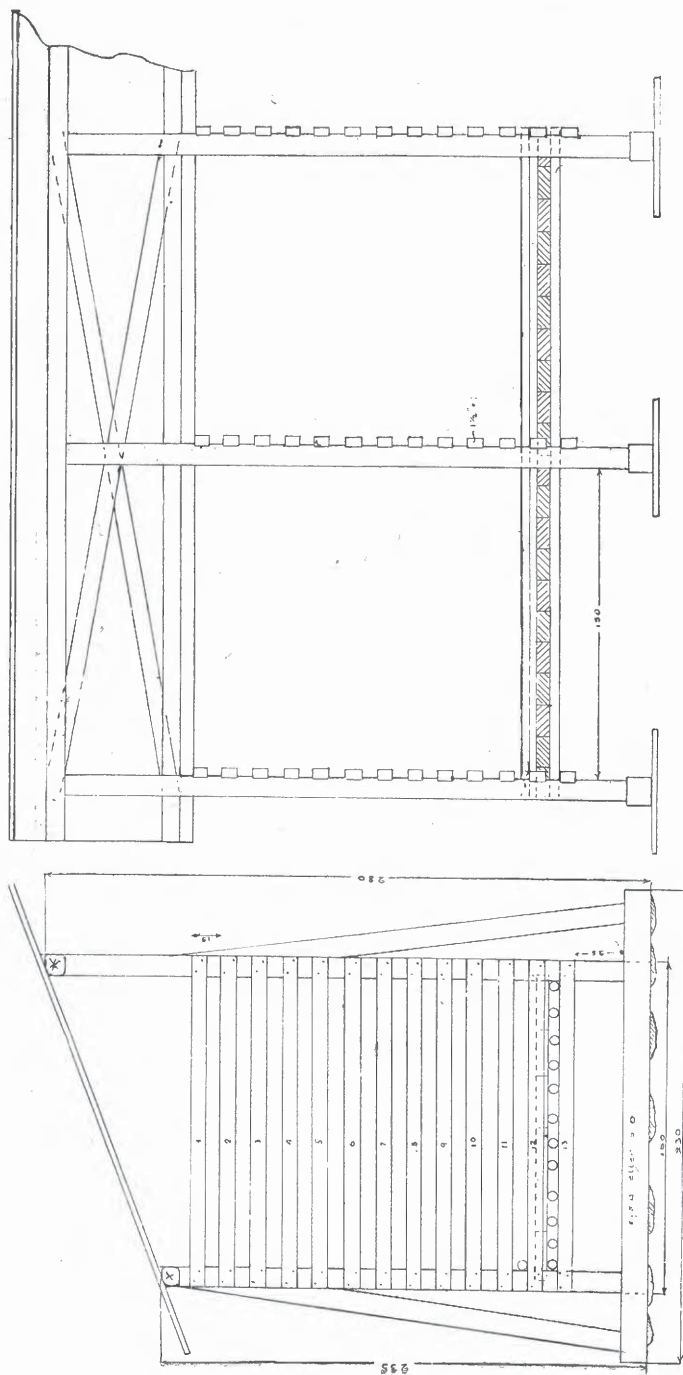

Demonstrasjon, torvstikkning.

Hvordan stiller det sig nu med myrarealene i høifjellet? Har vi torvmateriale nok til å gi seterbrukene brensel i så mange år fremover at det har noen betydning? Myrene er meget ujevnt fordelt i seterregionen. Enkelte setergrender har torvmyr med brensel nok for hundreder av år fremover, jeg kan f. eks. nevne Skåråsgrenden i Gol, hvor der er undersøkt brenntorvmyrer med et samlet kubikkinnhold av ca. 242,250 m³. beregnet lufttørr torv, som efter nuværende forbruk ved setrene der vil vare i omkr. 1000 år, foruten all den myr som ennå ikke er undersøkt i trakten.

I Aurland i Sogn og Fjordane er der for 4 setergrender med et oppgitt forbruk av tilsammen 213 m³. lufttørr torv undersøkt myrer som tilsammen inneholder 31,000 m³. torv, som vil dekke behovet i ca. 140 år.

Til vår efter sigende største setbergrend i landet, Fløitengrenden

Tørkehus for stikkort i høifjellet.

ved Tisleia, som vel trenger en 100 m³. torv pr. sesong, er der kun funnet en myr på et par mål. Imidlertid er kommunikasjonene her så gode at setereierne lett kan skaffe sig ved fra skog nedenfor faresonen eller brenntorv fra lengere bortliggende myrer.

Der finnes dog praktisk talt overalt så meget brenntorv i fjellet at setrene vil være hjelpne, inntil fjellskogen igjen kan være bragt på fote, så der igjen med forsiktighet kan tas ved, eller at der er blitt så gode veier at der forholdsvis lett kan skaffes brensel fra dalen.

Vernskogens kystlinje er anslått til minst 20,000 km. Forholdene her er kanskje ennu sortere enn i fjelltraktene. Dette at jordsmonnet på fjellknausene brennes, dette som skulde gi vekstbetingelser for skogens gjenvekst, er en uhyrlighet. Jeg henviser til fylkesskogmester Nybøes radioforedrag for et par uker siden.

Det offentlige har i flere år hatt sin oppmerksomhet henvendt på dette forhold. Der har vært innbudt til konkurranser om den beste løsning av brenselsspørsmålet for Øigarden, men så vidt jeg har kunnet konstatere, har alt sammen resultert i intet. Der er visstnok en lov som forbyr lyngflåingen på heiene, men hvad hjelper lover og forbud, når folk uten midler ikke kan skaffe sig brensel på annen måte. En ting er vel i hvert fall temmelig sikkert, nemlig at brenselsspørsmålet for kystbefolkningen må løses.

De utveier som har vært diskutert har vært: Skal der skaffes elektrisk kraft, kull, ved, olje eller torv. Den elektriske kraft blir for dyr, ved er utelukket, oljen og kullene må vi ta fra utlandet, hvis da ikke Svalbard vil kunne skaffe nok kull.

Når vi tenker på de svære myrarealer, vi har efter kysten, hvorav Andøia er en god nr. 1 med sine 165,000 dekar, og vi vet at vi nu kan produsere torv billig, synes det naturlig at man fikk iverksatt en fordeling av disse torvmengder og dermed få saken løst og få bevart jordsmonnet for skogens gjenvekst. Det måtte være overkommelig herredsvis å få en oppgave over hvad der trenges av brensel i de brenselsfattige distrikter og derefter få den nødvendige brenntorvdrift igang. Vi har for øieblikket arbeidskraft nok ledig. Her er arbeide nok. Dette vil også kunne få betydning, om vi igjen skulde stå overfor en brenselkrise. Hadde vi under den forrige brenselnøds dager vært føre var, hadde kanskje ikke panikken blitt så stor.

Ennu ett. Skal vernskogloven av 1932 håndheves, vil dette ikke kunne skje uten at der istedenfor den skog man efter loven kan nekte skogeierne å hugge, kan anvises annet brensel, som da selvsagt må bli torv. Det Norske Myrselskap har hatt henvendelser fra herredsskogmestere for å finne torvtak til utvinning istedenfor medtatt vernskog. Den vei kommer forhåpentlig mange til å gå. Et samarbeide mellom forstmenn og Det Norske Myrselskap for å løse de viktige vernskogsspørsmål vil sikkert ha sin betydning.